

היסטוריה - צה"ל בארץ ישראל

סדרת קורסים איכותית
לקהל הרחב ולמורים
תש"ע
2010-2009

משתלמים יקרים,

שלום רב,

בשנת הלימודים תש"ע נמשיך בפעולותינו ונקיים קורסים שנתיים על פי המסורת המוצלחת של השנים הקודמות. הקורסים מיועדים לקהל הרחב ולציבור המורים. בקורסים נפרשת תמונה רחבה, מגוונת וממוקדת של נושאים מתחום ההיסטוריה ומתחום התרבות היהודית לאורך הדורות. בהתאם למסורת שיצרנו, הקורסים הוכנו בעזרתם של יועצים אקדמיים משורת החוקרים הראשונה באוניברסיטאות בארץ והמרצים שנבחרו הם המומחים בתחומם.

בשנה הקרובה נקיים שש סדרות של **"אפגליס"** בעקבות ההצלחה שנחלה מסגרת זו בשנה שעברה. סדרה כזו (בכל סדרה שש הרצאות) מאפשרת מפגש רצוף עם חוקר בכיר ולימוד הנושא ביתר העמקה.

במסגרת **"אפגליס"** השנה יגיש פרופ' דניאל שוורץ סדרת הרצאות **באנגלית** בנושא: שניות וקוטביות בהיסטוריה היהודית העתיקה. בהמשך לבקשת הקהל יגיש פרופ' יוסף קפלן סדרת הרצאות בנושא: האם יש עתיד לחקר העבר היהודי?, פרופ' שלמה אבינרי יגיש סדרת הרצאות בנושא: מהפכנים ופורצי דרך יהודים במאה ה-19, פרופ' חוה טורניאנסקי תגיש סדרת הרצאות **ביידיש** בנושא: תמונות מן ההגירה היהודית ביצירה ביידיש: בספרות, בעיתונות ובפולקלור ופרופ' עמנואל אטקס יגיש סדרת הרצאות בנושא: חסידיים ומתנגדים. עמנואל הלפרין יגיש סדרה בנושא: הקולנוע של ארנסט לוביץ' – היהודי מברלין שכבש את הוליווד. בסדרה זו תתקיים, בכל אחד מהמפגשים, הרצאה ולאחריה הקרנה של סרט באורך מלא.

הקורסים **"אפגליס"** הם נדבך נוסף בפעולות מרכז זלמן שזר המתקיימות מזה שנים ברחבי הארץ. פעולות המרכז: כנסים, כנסים בינלאומיים, ימי עיון וערבי עיון המיועדים לחוקרים, למורים ולקהל הרחב והוצאת ספרים בתחום ההיסטוריה היהודית. פעולותינו נעשות מתוך אמונה בחשיבותן התרבותית והחברתית, ומתוך הכרה כי עתידו של כל עם עומד גם על הכרת עברו. אנו מזמינים אתכם להשתתף בקורסים ולהעשיר את ידיעותיכם בפרקים חשובים ומרכזיים בתולדות העם היהודי.

נשמח לראותכם לוקחים חלק באירועים שאנו מקיימים במהלך השנה.

בכבוד רב ולהתראות בקורסים,

צבי יקותיאל

מנכ"ל

הקורסים יתקיימו במרכז זלמן שזר
בית הטיילת, רחוב ביתר 2, תלפיות, ירושלים
פרטי התשלום וטופס הרשמה בסוף החוברת
להרשמה: פקס' 02-6712388, דו"אל: shazar@shazar.org.il
מענה קולי והרשמה 24 שעות ביממה בטל': 03-5774240

מועדי הפתיחה:

יום שלישי, 20.10.2009 ☆

יום חמישי, 22.10.2009 ☆

למורים (לא למורי "אופק חדש")

☆ גמול השתלמות ללא ציון לעובדי הוראה בקורסים השנתיים -
על פי קריטריונים של מסלול אישי.

☆ עובד הוראה המעוניין בגמול זה יפנה למפקח ההשתלמויות
במחוז ויגיש לו טופס בקשה לאישור לימודים לצורך צבירה לגמול
השתלמות במסלול אישי בצירוף תוכנית לימודים מפורטת של הקורס
45 ימים טרם פתיחת הקורס.

☆ צבירת השעות ומתן הגמול יהיו בהתאם להחלטת המחוז.

☆ עובד הוראה המעוניין בגמול זה יגיש את האישור שקיבל ממשרד
החינוך למרכז זלמן שזר בעת הרשמתו.

☆ עובד הוראה המעוניין בגמול זה חייב בהשתתפות מלאה בקורס
ובחתימה בדפי הנוכחות בכל אחת מן ההרצאות.

לעובדים במגזר הציבורי

☆ עובד במגזר הציבורי המעוניין בקבלת אישור השתתפות בקורס,
לצורך החזר דמי השתתפות ממקום עבודתו (לתשומת לב - שלא
לצורך קבלת גמול השתלמות), מתבקש להודיע על כך למרכז זלמן
שזר לפני תחילת הקורס שבו הוא משתתף, וכן חייב בחתימה בדפי
הנוכחות בכל אחת מן ההרצאות.

לפרטים נוספים ניתן לפנות
לגב' טובי וייס, מרכזת כנסים קורסים וימי עיון

מרש"י ללויןס

יהודי צרפת במהלך הדורות

קורס זה מתקיים בשיתוף עם הקתדרה לחקר יהדות צרפת ויצירתה
ע"ש פולט וקלוד קלמן
באוניברסיטה העברית בירושלים

יועץ אקדמי: פרופ' ירחמיאל כהן

פרשנים, הוגים, סופרים ויוצרים אמנותיים היו חלק מן העולם העשיר של היהדות הצרפתית במשך אלף שנים של היסטוריה. יהודים מצאו בצרפת קרקע פורייה לפתח את תרבותם במשך הדורות, לפעמים בעימות עם סביבתם ולפעמים מתוך קבלה ושותפות, לפרקים בתחושת שייכות עמוקה ולפרקים מתוך שאיפה לייחד את עולמם מן הצרפתים ומצרפת. מה היה הקסם של צרפת שמשכה אליה יהודים בתקופות שונות, ממוצא אשכנזי וספרדי? כיצד ציבורים יהודיים אלו חיו אלה עם אלה? מה היו ההשלכות של האירועים הדרמטיים של ההיסטוריה הצרפתית (המאבקים בין קתולים לבין פרוטסטנטים, המהפכה הצרפתית, תקופתו של נפוליון, מלחמות העולם הראשונה והשנייה, משטר וישי וכיו"ב) על חיי היהודים?

ההרצאות יעסקו בהיבטים היסטוריים, ספרותיים, מוזיקליים, קולנועיים, פילוסופיים, אמנותיים ויבחנו את הרבגוניות של הקשר בין העולם היהודי לבין צרפת במהלך תקופה זו. באווירה בין תחומית זו, ידונו המרצים באישים דגולים (רש"י, בעלי התוספות, ר' יעקב עמדין, מוליי, וולטר, סארטר, לוינס ועוד) ובאנשים פשוטים, בנשים ובגברים כאחד, כדי לגעת בצירופים המיוחדים שנצרו על אדמת צרפת בין יהודים לבין צרפתים.

ימי חמישי, 9:00–10:30

- 1 22.10.09 הרצאת פתיחה פרופ' ירחמיאל כהן
- 2 29.10.09 רש"י ותקופתו פרופ' אברהם גרוסמן
- 3 5.11.09 הרבנות בצרפת בימי הביניים פרופ' שמעון שוורצפוקס
- 4 12.11.09 בעלי התוספות ומקומם בגיבוש ההלכה האשכנזית ד"ר רמי ריינר
- 5 19.11.09 צרפת בשלהי ימי הביניים פרופ' אסתר כהן
- 6 26.11.09 קשרי גומלין בין פרשנות המקרא היהודית לנוצרית בצרפת במאה ה-12 פרופ' אלעזר טויטו
- 7 3.12.09 יהודים ויהדות באמנות ימי הביניים בצרפת ד"ר שרית שלו-עיני
- 8 10.12.09 האיכרות הצרפתית בעת החדשה המוקדמת לפי הסרט "מרטין גר" פרופ' משה סלחובסקי
- 9 24.12.09 הקומדיה דל-ארטה וגילגולה פרופ' תרז מלאכי
- 10 31.12.09 תורת המדינה הצרפתית לפני המהפכה ד"ר ניקול הוכנר
- 11 7.1.10 פולמוס עמדין-אייבשיץ והשלכותיו על יהודי צרפת ד"ר פאבל מצייקו
- 12 14.1.10 המהפכה הצרפתית פרופ' משה סלחובסקי
- 13 21.1.10 המהפכה הצרפתית ויהודי צרפת פרופ' ירחמיאל כהן
- 14 28.1.10 נפוליאון, הקונסיטואר היהודי והסנהדרין פרופ' ירחמיאל כהן
- 15 4.2.10 בין יהודי צרפת ליהודי ארצות האסלאם במאות ה-19-20 ד"ר ירון הראל
- 16 11.2.10 צרפת, הקולוניות וההיבט היהודי ד"ר רותי ג'ינאו
- 17 18.2.10 אופנבך, מאיירבר, הלוי - מלחינים יהודים בפריס במאה ה-19 גב' תהילה מישור
- 18 4.3.10 האנטישמיות בצרפת משלהי המאה ה-19 ועד למלחמת העולם הראשונה פרופ' רוברט ויסטריך
- 19 11.3.10 אלפרד דרייפוס, צרפת והיהודים פרופ' רוברט ויסטריך
- 20 18.3.10 מרסל פרוסט ועולמו פרופ' לנה שילוני
- 21 8.4.10 יהודי צרפת בין שתי מלחמות העולם פרופ' ירחמיאל כהן
- 22 15.4.10 אקול דה-פרי: אמנים יהודים בפריס בין שתי מלחמות העולם ד"ר מרים ריינר
- 23 22.4.10 גורלם של יהודי צרפת בתקופת השואה פרופ' רנה פוזננסקי
- 24 29.4.10 "כשאחרי אושוויץ אי אפשר לכתוב שירה" (אדורנו) - אלן רנה ב"לילה וערפל" שואל שאלות על אתיקה ועל ייצוג ד"ר ענר פרמינגר
- 25 6.5.10 ההגות היהודית-צרפתית אחרי 1945: השיבה לזהות יהודית בצרפת שלאחר השואה ד"ר רוני קליין
- 26 13.5.10 סארטר והיהודים פרופ' מנחם ברינקר
- 27 27.5.10 עמנואל לוינס - הוגה יהודי במאה ה-20 מר אלי שיינפלד
- 28 3.6.10 התחדשותה של ההגות היהודית בצרפת אחרי מאי 1968: ההקשר ההיסטורי ד"ר רוני קליין

ירושתה של המאה ה-20 מסע עיוני וקולנועי

יועצים אקדמיים: ד"ר אבינועם רוזנק, מר יובל ריבלין

הקורס יבקש ממשתתפיו לבוא עמו למסע אל הרעיונות הגדולים והאירועים המכוננים שליוו בכל עוצמתם את המאה ה-20, ויבחן – לאחר העשור הראשון של המאה ה-21 – מהי הירושה של המאה הקודמת לזמננו. מה הם אותם רעיונות ואידיאולוגיות שנוכחותם הייתה כה חזקה ומה תהודתם וצורתם בזמננו?

מסע זה יפגיש את המשתתפים עם הסוציאליזם, הפמיניזם, החילון, המהפכה התעשייתית ועוד. נעקוב אחר השינוי המאפיין את המודרנה, ונברר מה הם האתגרים המונחים בפתח התרבות והדת המגיבים לשינויים אלה; נתוודע למשטרים הטוטליטריים שקמו במאה ה-20 ולמאורעות השואה שהתחוללה בה; ולבסוף נתבונן במהפכה הציונית ובהשלכות של כל אלה על העולם היהודי.

מסע זה יישלב בין עיון ספרותי ופילוסופי לחויית המדיה הקולנועית.

ימי חמישי, 11:00 – 12:30

1 22.10.09 הרצאת פתיחה: קולנוע וזיכרון – יחסים מסוכנים?
פרופ' משה צימרמן

האידיאולוגיות הגדולות

2 29.10.09 החילון והשיבה אל הטבע והדת
("אינסטינקט", "זרה בתוכנו", "חלאקה") ד"ר אבינעם רוזנק

3 5.11.09 הורות ועצמיות
("השעות", "מרקש אקספרס", "ליפסטיק" [סדרה] ועוד)
גב' חיותה דויטש

4 12.11.09 הפמיניזם היהודי – סיכויים וסיכונים ("שעשני אישה")
פרופ' תמר רוס

5 19.11.09 המהפכה התעשייתית ותוצאותיה
("ז'רמינל" על פי רומן של אמיל זולה) ד"ר שמואל יוגודה

6 26.11.09 סוציאליזם – החלום שהכזיב?
("זמנים מודרניים", "גשם של אבנים", "וסרמיל") מר יובל ריבלין

7 3.12.09 פסיכואנליזם קולנועי ד"ר ברוך כהנא

עולם בשינוי: נוכח אתגרי המודרנה

8 10.12.09 מלחמת העולם הראשונה – המלחמה הקולנועית הראשונה
("בחזית המערב אין כל חדש", "המצעד הגדול", "שחרור תל אביב")
ד"ר איבון קוזלובסקי גולן

9 24.12.09 "אדומים": מ"ספינת הקרב פוטימקין" ועד "ד"ר ז'יוואגו"
מר יובל ריבלין

10 31.12.09 הבנת מחיר המודרנה: ראשית התפתחות התודעה האקולוגית –
מבע קולנועי ("חלומות", "אמת מטרידה") גב' אדוה מגל-כהן

- 7.1.10 **11** לאומי ועממי, אישי ופרטי - הנרטיב האלטרנטיבי של הקולנוע הישראלי: קישון, זוהר וגולן **מר יאיר רוה**
- 14.1.10 **12** עלייתה ונפילתה של הקומדיה הקולנועית - מהאחים מארקס עד אדם סנדלר **מר נסים דיין**
- 21.1.10 **13** זהות יהודית בעולם פתוח - ההתמודדות עם ההשכלה בעקבות הרב סולוביצ'יק (סרט תיעודי על הרב סולוביצ'יק) **ד"ר אבינועם רוזנק**
- 28.1.10 **14** זהות יהודית בעולם פתוח - בין רציונליזם למיתוס **פרופ' יונתן כהן**
- 4.2.10 **15** ילדותו השנייה: וולט דיסני ומאבקו במודרניזם ("מרי פופינס", "כה יקר לליבי", "המיטה המעופפת", "קסם קיץ") **מר יובל ריבלין**

טוטליטריות ושואה

- 11.2.10 **16** השואה - צריבה תודעתית וקשיים פילוסופיים ביצירה הקולנועית ("החיים יפים", "רשימת שינדלר") **ד"ר אבינועם רוזנק**
- 18.2.10 **17** דימוי היהודי בקולנוע הגרמני ("היהודי זיס", "היהודי הנצח", "הכל אודות צוקר") **מר עמנואל כהן**
- 4.3.10 **18** דימויים סמויים של דמויות יהודיות בקולנוע הצרפתי תחת הכיבוש הגרמני ("מבקרי הערב", "ילדי גן העדן") **פרופ' יהודה מורלי**
- 11.3.10 **19** בין "ללכת על המים" ל"גולם במעגל": על נוכחותה של השואה בקולנוע הישראלי **ד"ר ענר פרמינגר**
- 18.3.10 **20** מלחמת האזרחים בספרד - מ"למי צלצלו הפעמונים" ועד "המבור של פאן" **מר יובל ריבלין**

מורשת הטוטליטריזם: צלקות פשיסטיות בזיכרון הקולנועי פרופ' משה צימרמן	8.4.10	21
בין חירות ואינדיווידואליזם לבין פאשיזם ובחזרה – בעקבות הסרט "סנשיין" ד"ר אבינועם רוזנק	15.4.10	22
צינות ויהדות		
"ילדי השמש" – הגעגוע לקיבוץ בקולנוע הישראלי ("ילדי השמש", "מבצע סבתא", "אדמה משוגעת", "אסקימוסים בגליל") מר יובל ריבלין	22.4.10	23
סוף הצינות? בעקבות "שלושה ימים וילד" מר דוד ויצטום	29.4.10	24
הגיבור עם הגלימה – קומיקס כמיתוס מודרני ("מטריקס", "שר הטבעות", "סופרמן") מר עמרי לוי	6.5.10	25
מ"סאלח" ועד "ג'יימס": עלייתה ונפילתה של ה"עלייה" לארץ ישראל מר יאיר רה	13.5.10	26
השפעת הפוסט-מודרניזם על השפה, המבט והחיים בתרבות המערבית ובחברה היהודית ("ילדים קטנים", "הבועה") מר יקיר אנגלנדר	27.5.10	27
בית הכנסת כטריטוריה קולנועית ("ימי התשובה של רחמים חנוכה", "חופשת קיץ", "נעילה") מר יובל ריבלין	3.6.10	28

בין משיחיות לציונות

יועץ אקדמי: פרופ' עמנואל אטקס

האם הציונות היא בבחינת מימוש של הרעיון המשיחי או התנערות ממנו? האם ניתן לראות בציונות גלגול חילוני של המשיחיות, או שמא אלה שתי תופעות שאין ביניהן כל קשר? האם שימוש התנועות המשיחיות מקור השראה להוגי הדעות של הציונות ולמנהיגיה? האם ניתן לדמיין את הופעת הציונות ללא התפקיד שמילאה האמונה המשיחית במהלך ההיסטוריה היהודית? מה בין משיחיות לציונות?

שאלות אלה תעמודנה ברקע סדרת ההרצאות בקורס "בין משיחיות לציונות". בהרצאות נעקוב אחרי גלגולי הרעיון המשיחי והתנועות המשיחיות במהלך ההיסטוריה היהודית מאז תקופת המקרא ועד עצם ימינו אלה. כמו כן נעיין בכמה מן הגילויים הבולטים של הציונות בשלהי המאה ה-19 ובמהלך המאה ה-20. לבסוף נקיים דיון מסכם שבו ננסה להציע תשובות לשאלות הנ"ל.

ימי חמישי, 16:00 – 17:30

1	22.10.09	הרצאת פתיחה פרופ' עמנואל אטקס
2	29.10.09	ניצני הרעיון המשיחי בנבואת המקרא פרופ' יאיר זקוביץ
3	5.11.09	לשאלת המרכיב המשיחי בקרב המורדים -
		בין חורבן הבית השני למרד בר כוכבא פרופ' ישראל לזין
4	12.11.09	ציפיות משיחיות בקרב יהודים ונוצרים בשלהי העת העתיקה ד"ר עודד עיר-שי
5	19.11.09	גילויי משיחיות בקרב האנוסים בספרד ד"ר מוטי בנמלך
6	26.11.09	הרמב"ם - רציונליסט או משיחיסט? פרופ' ישראל יובל
7	3.12.09	ציפיות משיחיות לקראת סוף האלף (1240) פרופ' ישראל יובל
8	10.12.09	דוד הראובני ושלמה מולכו - המהפכה המשיחית של המאה ה-16 ד"ר מוטי בנמלך
9	24.12.09	המשיחיות בקבלת צפת פרופ' משה אידל
10	31.12.09	אסכטולוגיה ומשיחיות באמנות היהודית בימי הביניים ד"ר שרית שלו-עיני
11	7.1.10	התנועה השבתאית פרופ' עמנואל אטקס
12	14.1.10	השבתאות בעיני העולם הפרוטסטנטי באירופה פרופ' מיכאל הד
13	21.1.10	כת הדונמה בתורכיה פרופ' יעקב ברנאי
14	28.1.10	יעקב פרנק וחוג מאמיניו פרופ' רחל אליאור

יהודי תימן וכוח המשיכה של ארץ ישראל ד"ר בת-ציון עראקי קלורמן	4.2.10	15
עליות החסידים לארץ ישראל פרופ' עמנואל אטקס	11.2.10	16
משיחיות בחסידות ברסלב ד"ר צבי מרק	18.2.10	17
היחס למשיחיות בעולמם של יהודים בעידן האמנציפציה פרופ' ירחמיאל כהן	4.3.10	18
משיח שכבר בא מול משיח שעוד יבוא: מחשבי קיצין נוצרים וציפיות משיחיות של יהודים במאה ה-19 פרופ' ישראל ברטל	11.3.10	19
בין משיחיות לציונות בהשקפתם של ראשוני הציונות הדתית פרופ' יוסף שלמון	18.3.10	20
האוטופיה בעולמה של תנועת העבודה הצינית פרופ' יוסף גורני	8.4.10	21
האם הציונות הושפעה מתופעת המשיחיות? פרופ' גדעון שמעוני	15.4.10	22
הרב קוק וחוג תלמידיו ד"ר אבינועם רוזנק	22.4.10	23
תגובות חרדיות לציונות ד"ר בנימין בראון	29.4.10	24
"משיח עכשיו" – המשיחיות בחסידות חב"ד פרופ' מנחם פרידמן	6.5.10	25
אחרית הימים בספרות היידית פרופ' אברהם נוברשטרן	13.5.10	26
משיחיות בראי ההיסטוריוגרפיה: עליית תלמידי הגר"א לארץ ישראל פרופ' עמנואל אטקס	27.5.10	27
פאנל מסכם: בין משיחיות לציונות משתתפים: פרופ' עמנואל אטקס, פרופ' ישראל ברטל, פרופ' יוסף שלמון	3.6.10	28

Dichotomies in Ancient Jewish History

שניות וקוטביות בהיסטוריה היהודית העתיקה

מרצה: פרופ' דניאל שוורץ

ההרצאות באנגלית

ימי שלישי, 16:00 – 17:30

מועד הפתיחה: 20.10.2009

The Second Temple period moved the Jews from an eastern world into a western one, in which Greeks were the Jews' most significant others. But Greek culture was universalistic, and invited the Jews to opt in – which required them to choose to accept the invitation, to decline it, or to place themselves somewhere along a continuum between those two extremes. Similarly, the Greeks, and especially their Roman successors, made political demands upon the Jews, demanding sovereignty in what had once been a Jewish land – and here too the Jews had to decide whether to acquiesce, to resist, or to find some middle ground. Each response, whether cultural or political, had its costs and benefits, as well as its exponents and its opponents, and each was part of a larger approach to being a person and a Jew in this world. The six sessions of the series will, accordingly, address the basic choices that had to be made, the relationships between the political issues and the cultural issues, the often dichotomous responses that were made – whether in literature, in law, or on the ground – and their implications for the nature of Judaism and its history

1. 20.10.09 Judaeans vs. Jews
2. 27.10.09 First Maccabees vs. Second Maccabees
3. 3.11.09 Priestly Judaism vs. Hellenistic Judaism
4. 10.11.09 Particularism vs. Universalism in Qumran
5. 17.11.09 Josephus's *Judaeen War* vs. his *Antiquities of the Jews*
6. 24.11.09 Priests vs. Rabbis

האם יש עתיד לחקר העבר היהודי?

מרצה: פרופ' יוסף קפלן

ימי שלישי, 16:00 – 17:30

מועד הפתיחה: 1.12.2009

סדרה זו תתמודד במקביל עם שני נושאים הנוגעים למעמדה של הדיסציפלינה ההיסטורית בארץ ובעולם: (א) הביקורת הנוקבת המושמעת זה קרוב לארבעים שנה על טיבן של הדיסציפלינה ההיסטורית ושל הכתיבה ההיסטורית; (ב) הביקורת הנמרצת נגד הנרטיב ההיסטורי הלאומי היהודי, על גווניו וצורותיו השונים.

החל בשנות השבעים של המאה הקודמת גברו הטענות נגד יומרותיו של ההיסטוריון להציע הוכחות מדעיות והסברים אובייקטיביים לעבר ההיסטורי. המושג "נרטיב" תפס את מקומם של ההסבר וההוכחה וכמה מהמבקרים של הגישה ההיסטורית המסורתית ביקשו למקד את תשומת הלב בכלים הרטוריים המשמשים את ההיסטוריונים ובהשקפותיהם הרעיוניות והפוליטיות.

במקביל לביקורת העקרונית הזאת, ולעתים, אך לא תמיד, בזיקה ישירה אליה, עולות מכיוונים שונים טענות מערערות נגד ההיסטוריוגרפיה היהודית הלאומית, על זרמיה ואסכולותיה. חלק מהביקורת הזאת הופנתה נגד "האסכולה הירושלמית", והיא הואשמה בראייה אידיאולוגית חד-צדדית של העבר היהודי. אך מבקרים אחרים שוללים על הסף כל ניסיון להציג את העבר היהודי כאחיד ומבקשים לפרק אותו ליחידות גיאוגרפיות ותרבותיות נפרדות.

בסדרה זו נבקש לנתח את המגמות האלה על רקע ההתפתחויות והתהליכים ההיסטוריים של הדור האחרון בעולם המערבי, ובחברה היהודית במדינת ישראל ובתפוצות.

1. 1.12.09 מקצוע ההיסטוריה מול הביקורת הפוסט-מודרנית
2. 8.12.09 צמיחתה של ההיסטוריוגרפיה היהודית המודרנית – שורשיה התרבותיים והאידיאולוגיים
3. 22.12.09 הביקורת על ההיסטוריוגרפיה הלאומית והציונית
4. 29.12.09 "המצאת האומה" וההתבוננות בעבר ההיסטורי של היהודים
5. 5.1.10 בין "היסטוריה חדשה" ל"היסטוריונים חדשים"
6. 12.1.10 השורשים הרעיוניים של רעיון ישן נושן: על הכחשת העם היהודי ותולדותיו

מהפכנים ופורצי דרך יהודים במאה ה-19

מרצה: פרופ' שלמה אבינרי

ימי שלישי, 9:00 – 10:30, 10:45 – 12:15

שלושה מפגשים, בכל מפגש יתקיימו שתי הרצאות צמודות
מועד הפתיחה: 22.12.2009

במאה ה-19 נטלו יהודים לראשונה חלק בשיח האידיאי והפוליטי של החברה הכללית באירופה. כניסה זו לעולם החברה והתרבות האירופיים הפכה אחדים מהם לפורצי דרך. הם שינו את מהלכי ההיסטוריה העולמית תוך כדי התמודדות עם מעמד המורכב כיהודים – או כאנשים ממוצא יהודי – בחברה אירופית העוברת תהליכי שינוי מהירים הכרוכים בתיעוש ההמוני, עיור ומודרניזציה. סדרה זו תנסה לעקוב אחרי חייהם והגותם של שישה מאישים אלה, שהגותם ומפעלם חשובים במיוחד להבנתן של תנועות סוציאליות ולאומיות בימינו.

1. 22.12.09 שתי הרצאות צמודות:

9:00 – 10:30 היינריך היינה

10:45 – 12:15 בנימין דישראלי

2. 29.12.09 שתי הרצאות צמודות:

9:00 – 10:30 משה הס

10:45 – 12:15 קרל מארכס

3. 5.1.10 שתי הרצאות צמודות:

9:00 – 10:30 פרדיננד לאסאל

10:45 – 12:15 תיאודור הרצל

זאָליס

בילדער פֿון דער יידישער עמיגראַציע אין דער יידישער
שאַפֿונג: ליטעראַטור, פּרעסע און פֿאַלקלאָר

תּמונות מן ההגירה היהודית ביצירה ביידיש:
בספרות, בעיתונות ובפולקלור

מרצה: פרופ' חוה טורניאנסקי

ההרצאות ביידיש

ימי שלישי, 16:00 – 17:30

מועד הפתיחה: 19.1.2010

יותר משני מיליון יהודים היגרו ממזרח אירופה בשנים 1881-1914 למקומות יישוב חדשים – בעיקר לאמריקה. בעקבות ההגירה ההמונית השתנתה באורח דרמטי מפת פיזור היהודים בעולם, קמו מרכזים חדשים וחלו שינויים מרחיקי לכת בכלכלה, בדמוגרפיה, באורחות החיים, בחברה ובתרבות. יידיש, לשון דיבורם של רוב המהגרים, ליוותה אותם בדרכם לביתם החדש ובהתמודדותם עם סביבתם החדשה. מהלכיה של ההגירה וחוויותיהם של המהגרים מצאו ביטוי מרתק ביותר ביצירה ביידיש – בספרות, בעיתונות ובפולקלור.

1. 19.1.10 ווען, פֿאַר וואָס און וווּהין עמיגירין די ייִדן פֿון מיזרח-איראָפּע?
מתי, מדוע ולאן מהגרים היהודים ממזרח-אירופה?

2. 26.1.10 מע גרייט זיך אין וועג און מע געזעגנט זיך מיט דער היים
ההכנות לדרך והפרידה מן הבית

3. 2.2.10 געשעענישן און איבערלעבענישן אויפֿן וועג צו דער
נייער היים אירועים וחוויות בדרך לארץ החדשה

4. 9.2.10 מזל-טוב, מיר זיינען שוין דא! – ערשטע באַגעגענישן
מיט דער נייער היים
מזל טוב, הגענו! – התוודעות ראשונה אל הארץ
החדשה

5. 16.2.10 דאָס לעבן פֿון די עמיגראַנטן אין דער נייער סביבה
מחיי המהגרים בסביבתם החדשה

6. 23.2.10 צווישן דער נייער און דער אַלטער היים
בין "המולדת החדשה" ו"המולדת הישנה"

חסידים ומתנגדים

מרצה: פרופ' עמנואל אטקס

ימי שלישי, 16:00 – 17:30

מועד הפתיחה: 2.3.2010

מה חידשה החסידות בדרכי עבודת ה'? מה חידשה החסידות בדפוס הארגון וההנהגה של הציבור היהודי? לשאלות אלה ושכמותן מוקדשות שלוש ההרצאות הראשונות בסדרה. ההרצאה הרביעית תעסוק במלחמת החורמה שהוביל הגאון מווילנה כנגד החסידות והחסידים. בין השאר ייבחנו המניעים למלחמה זו, מהלכיה ותוצאותיה. ר' חיים מוולוז'ין, יורשו של הגאון מווילנה בהנהגת הזרם הליטאי, העלה את ההתנגדות לחסידות על פסים של התמודדות רעיונית וחינוכית. ההרצאה החמישית תעסוק בתגובה הרעיונית של ר' חיים לחסידות ובייסודה של ישיבת וולוז'ין כתגובה לחסידות. ישיבות ליטא וישיבות המוסר תעמודנה במרכז ההרצאה השישית. בין השאר יידונו בהרצאה זו המאפיינים שייחדו מוסדות תורניים אלה בהשוואה לישיבות בדורות הקודמים וכן התפקיד שהם מילאו בטיפול האליטה הדתית והחברתית בקרב יהודי הקיסרות הרוסית.

1. 2.3.10 האם היה ר' ישראל בעל שם טוב מייסד החסידות?
2. 9.3.10 מחבורה לתנועה - החסידות בשלבי התגבשותה הראשונים
3. 16.3.10 ר' אלימלך מליז'נסק ור' שניאור זלמן מלאדי - שני דגמים של צדיק חסידי
4. 23.3.10 המאבק בחסידים בהנהגת הגאון מווילנה
5. 13.4.10 ההתמודדות עם החסידות בהנהגת ר' חיים מוולוז'ין
6. 27.4.10 ישיבות ליטא וישיבות המוסר

הקולנוע של ארנסט לוביץ' היהודי מברלין שכבש את הוליווד

מרצה: מר עמנואל הלפרין

ימי שני, 16:00 – 17:30, 18:00 – 19:30

בכל מפגש תינתן הרצאה ולאחר הפסקה –
הקרנת סרט באורך מלא

לתשומת לב: הסרטים באנגלית
עם כתוביות באנגלית או בעברית

מועד הפתיחה: 3.5.2010

“כל היצירה שלי מבוססת על ההכרה שכל אחד מאתנו מגוחר לפחות פעמיים ביום”. כך ניסה לוביץ' להסביר את הסגנון המיוחד של הקומדיות ההוליוודיות שלו, שכונה ה - Lubitsch touch, “המגע” של לוביץ'.

בנו של החייט היהודי מברלין, שהחל את דרכו בגרמניה של מלחמת העולם הראשונה בסרטים היתוליים קצרים שבמרכזם דמות של יהודי סטריאוטיפי, התגלה כיוצר מוכשר של סרטים היסטוריים רבי משתתפים. הוא הוזמן לשם כך להוליווד ובניגוד לציפיות הפך לאמן הגדול של הקומדיה הרומנטית המבריקה. אך סרטיו השנונים אינם בידור לשמו וברובם גלומים מסרים חברתיים ופוליטיים.

1. 3.5.10 “צרות בגן עדן” (1932)
2. 10.5.10 “מתכון לחיים” (1933)
3. 17.5.10 “אשתו השמינית של כחול הזקן” (1938)
4. 24.5.10 “נינוצ'קה” (1939)
5. 31.5.10 “החנות מעבר לפינה” (1940)
6. 7.6.10 “להיות או לא להיות” (1942)

פרטי התשלום

⊕ דמי השתתפות בקורסים השנתיים:

מחיר מלא	מחיר הנחה	
₪ 750	₪ 660	קורס אחד
₪ 1,400	₪ 1,200	שני קורסים
₪ 2,100	₪ 1,800	שלושה קורסים

⊕ דמי השתתפות ב"זאפג'יט" (בכל סדרה שש הרצאות):

מחיר מלא	מחיר הנחה	
₪ 180	₪ 145	סדרה אחת
₪ 320	₪ 270	שתי סדרות
₪ 470	₪ 380	שלוש סדרות
₪ 600	₪ 490	ארבע סדרות
₪ 720	₪ 600	חמש סדרות

מחיר מלא	מחיר הנחה	הסדרה:
₪ 240	₪ 180	"הקולנוע של ארנסט לוביץ"

זכאים להנחה: משתתפי הקורסים של מרכז זלמן שזר, חברי החברה ההיסטורית הישראלית, גמלאים וסטודנטים וכן מצטרפים חדשים עד לתאריך 10.9.09.

ניתן לשלם עד עשרה תשלומים

הנחת ישראלכרט: 50 ₪ תמורת 250 כוכבים

⊕ הרשמה לקורסים מזכה בהנחה של 15%

ברכישת ספרי מרכז זלמן שזר בשנת תש"ע.

⊕ ניתן לבטל את ההשתתפות עד לאחר ההרצאה הראשונה

ולקבל החזר מלא של שכר הלימוד בניכוי עמלת אשראי.

למפסיקים השתתפותם במהלך השנה לא יוחזרו דמי

ההשתתפות.

⊕ מרכז זלמן שזר שומר לעצמו את הזכות לא לפתוח קורס

עקב מיעוט נרשמים או מכל סיבה אחרת; במקרה כזה

שכר הלימוד יוחזר במלואו.

⊕ מרכז זלמן שזר שומר לעצמו את הזכות לערוך שינויים

בתוכנית.

טופס הרשמה

נא לסמן X במשבצת המתאימה:

קורסים שנתיים:

מרש"י ללוינס - יהודי צרפת במהלך הדורות

ירושתה של המאה ה-20 - מסע עיוני וקולנועי

בין משיחיות לציונות

זפגליק (בכל סדרה שש הרצאות)

Dichotomies in Ancient Jewish History

האם יש עתיד לחקר העבר היהודי?

בילדער פֿון דער יידישער עמיגראַציע אין דער יידישער שאַפֿונג:

ליטעראַטור, פרעסע און פֿאַלקלאָר

חסידים ומתנגדים

מהפכנים ופוצי דרך יהודים במאה ה-19

הקולנוע של ארנסט לוביץ'

משתתף/פת ותיק/ה

משתתף/פת חדש/ה

שם משפחה _____ שם פרטי _____

כתובת _____

עיר _____ מיקוד _____

מס' טלפון _____ טל' נייד _____

כתובת דוא"ל _____

נא לחייב כרטיס אשראי _____

מספר _____ בתוקף עד _____

מס' תעודת זהות _____

בסכום (לפי הפירוט הנ"ל) _____

ב- _____ תשלומים (ניתן לשלם עד עשרה תשלומים)

הנחת ישראל כרטיס:

50 ₪ תמורת 250 כוכבים כן / לא (נא להקיף בעיגול)

חתימה _____

מצאב המחאה על סך _____

למורים המשתתפים במסלול אישי

לא למורי "אופק חדש"

מס' תעודת זהות (9 ספרות כולל ספרת ביקורת)

שם בית הספר _____

כתובת בית הספר _____

ירושלים
Jerusalem
P.P. שולם
אישור מס' 2088

מרכז
זלמן
שזר

מרכז זלמן שזר

בית הטיילת, רחוב ביתר 2, תלפיות, ירושלים

ת"ד 4179, ירושלים 91041

טל': 02-5650444/5

פקס': 02-6712388

מענה קולי 24 שעות ביממה

בטל': 03-5774240

www.shazar.org.il

תחבורה ציבורית: 7, 8, 12, 30, 74
חניה ללא תשלום על בסיס מקום פנוי
חניון בית הטיילת, כניסה מרחוב דניאל ינובסקי